

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครุบา กับการแก้ปัญหาวิกฤตโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

ทิศทางการพัฒนาเมืองนครสวรรค์ ตามตัวแบบเมืองอัจฉริยะสู่เมืองน่าอยู่

Direction of development of Nakhon Sawan city Following
the Smart City model to a livable city

ณัฐชัย นิ่มนวล Nattachai Nimnual

คุณากร กรสิงห์ Khunakorn Kornsing

สุนิสา ผัดผ่อง Sunisa Phadphong

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Bachelor of Arts Program in Political Science Faculty of Humanities and Social

Sciences Nakhon Sawan Rajabhat University

nattachai.n@nsru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มุ่งอธิบายถึงทิศทางการพัฒนาเมืองนครสวรรค์ตามตัวแบบเมืองอัจฉริยะสู่เมืองน่าอยู่ โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1. พัฒนาการของเมืองนครสวรรค์ 2. ตัวแบบหรือแนวคิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ 3. แผนการดำเนินการด้านเมืองอัจฉริยะของเมืองนครสวรรค์ 4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ และ 5. ทิศทางการพัฒนาเมืองนครสวรรค์ตามตัวแบบเมืองอัจฉริยะสู่เมืองน่าอยู่ สามารถอธิบายได้ดังนี้ พัฒนาการของเมืองนครสวรรค์ อดีตจนถึงปัจจุบัน เมืองนครสวรรค์เป็นเมืองที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และถือเป็นเมืองที่มีความน่าอยู่เมืองหนึ่งของไทย ตัวแบบหรือแนวคิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ มี 7 ด้าน เทศบาลนครนครสวรรค์ ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการ 4 ด้าน ได้แก่ 1. สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ 2. การดำรงชีวิตอัจฉริยะ 3. การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ และ 4. พลังงานอัจฉริยะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ได้แก่ 1. สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิศาสตร์สารสนเทศ 2. โครงการเน็ตประชารัฐ 3. พัฒนาชุมชนนครสวรรค์ 4. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 5. การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย 6. บริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้ ทิศทางการพัฒนาเมืองนครสวรรค์ตามตัวแบบเมืองอัจฉริยะสู่เมืองน่าอยู่ มีดังนี้ 1. สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยแนวทางการพัฒนาแบบเมืองสวรรค์ (HEAVEN Model) 2. พัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์และสร้างสังคมพอเพียง 3. บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และ 4. เสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยมีปัจจัยส่งเสริมให้นครสวรรค์เป็นเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน 2) การกำหนดเป้าหมายต้องวัดผลได้ 3) เทคโนโลยีสารสนเทศ และข้อมูลขนาดใหญ่ 4) ความร่วมมือของภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันอื่นๆ และมีการสร้างความเป็นหุ้นส่วน 5) การพัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิต 6) การพัฒนาการบริการและอำนวยความสะดวกที่ดีและมีประสิทธิภาพ 7) การจัดการกับความท้าทายทางสังคมและเศรษฐกิจของเมือง

คำสำคัญ: ทิศทางการพัฒนา, เมืองนครสวรรค์, ตัวแบบเมืองอัจฉริยะ, เมืองน่าอยู่

Abstract

This academic article aims to explain the direction of the development of Nakhon Sawan according to the model of a smart city to a livable city. The main issues are as follows: Development of Nakhon Sawan City Model or concept of smart city development Nakhon Sawan's Smart City Action Plan Agencies related to smart city development and the direction of the development of Nakhon Sawan according to the model of a smart city to a livable city can be explained as follows Development of Nakhon Sawan City past to present Nakhon Sawan is a city that is constantly developing. And is considered one of the livable cities in Thailand. The model or concept of smart city development has 7 aspects. Nakhon Sawan Municipality Has set goals for implementation in 4 areas, namely 1. Intelligent Environment 2. Intelligent Living 3. Intelligent Public Administration and 4. Intelligent Energy Agencies related to smart city development include: 1. Geo-Informatics and Space Technology Development Agency 2. Pracharat Net Project 3. Nakhon Sawan Community Development 4. Skill Development Institute 5. Petroleum Authority of Thailand 6. National Telecommunication Company Limited (The direction of development of Nakhon Sawan City according to the smart city model to become a livable city is as follows: 1. Create economic growth with the HEAVEN Model development approach 2. Develop human capital potential and create a sufficiency society 3. manage natural resources and the environment in a sustainable manner; and 4. strengthen good

governance for sustainable development. The factors that promote Nakhon Sawan to be a livable smart city include 1) having a clear vision 2) measurable goal setting 3) information technology and big data. 4) cooperation of the public sector, the public sector, the private sector and other institutions. 5) Improving the environment and quality of life; 6) Improving good and efficient services and facilities; 7) Addressing the social and economic challenges of the city.

Keywords: Development direction, Nakhon Sawan city, Smart city model

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 และได้มีความพยายามในการพัฒนาความเจริญให้กระจายไปในพื้นที่ต่างๆ ในช่วงปีพ.ศ. 2513 โดยได้นำทฤษฎีการพัฒนาเมืองศูนย์กลาง ระดับรองจากกรุงเทพมหานคร (Secondary Growth Pole) เข้ามาใช้เป็นนโยบายการ พัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นการกระจายรายได้และสร้างความเจริญก้าวหน้าไปสู่ภูมิภาค ซึ่งเริ่มจากพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในเมืองของภูมิภาคให้กลายเป็นศูนย์กลางของการสร้างรายได้สร้างระบบเศรษฐกิจ การบริการ มีการพัฒนาพื้นที่ชนบทโดยรอบมากขึ้น ซึ่งเมืองศูนย์กลางระดับรองที่มีการกระจายความเจริญเติบโตในช่วงนั้น ได้แก่ ขอนแก่น เชียงใหม่ นครราชสีมา หาดใหญ่ สงขลา และชลบุรี การออกแบบและพัฒนาเมืองจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางและออกแบบผังเมืองที่คำนึงถึงหลักเกณฑ์แนวคิดที่ สอดคล้องเหมาะสมกับศักยภาพและบทบาทของเมืองหรือพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้การวางผังเมืองนั้นสามารถแก้ไขปัญหาพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ยังมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์ หลักเกณฑ์และแนวคิดในการพัฒนาเมืองย่อมเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและบทบาทของเมืองแต่ละเมือง (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2563)

การพัฒนาเมืองให้มีความเจริญ โดยเฉพาะนับตั้งแต่มีการประกาศนโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (Digital Economy) ที่มีการเน้นการผลักดันเมืองอัจฉริยะ ให้เป็นกลไกที่จะสร้างโอกาสในการขยายตัวของเศรษฐกิจในระดับพื้นที่ให้ดีขึ้น (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) และสอดคล้องกับวิถีความเป็นไทย การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ถือเป็นแผนการพัฒนาเมืองที่สำคัญตามยุทธศาสตร์ “Thailand 4.0” เพื่อให้เป็นที่ยู่ออาศัยในอนาคต โดยคำนึงถึงมิติเรื่อง

คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ตลอดจนถึงความสะดวกสบาย และความปลอดภัย มีการจัดการเรื่องการประหยัดพลังงาน เป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา และแหล่งความรู้ที่สำคัญ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อบริหารจัดการทรัพยากร และบริการสาธารณูปโภคต่างๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต (อารยะ ปรีชาเมตตา, 2561)

โดยจังหวัดต่างๆ ได้มีการปรับตัวตามแนวนโยบายดังกล่าว โดยเฉพาะจังหวัดนครสวรรค์ ในขณะนี้มีการตื่นตัวในการพัฒนาเมืองค่อนข้างมาก โดยได้ดำเนินการตามที่รัฐบาลมีนโยบายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่รัฐบาลคาดหวังให้เป็นกลไกที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และการกระจายความเจริญอย่างเท่าเทียมกันในทุกภูมิภาคของประเทศ สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจ Thailand 4.0 และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจังหวัดนครสวรรค์มีเป้าหมายจะขับเคลื่อนเมืองเดิมให้น่าอยู่ ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ยั่งยืน และมีโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง พลังงาน และดิจิทัล มาช่วยเปลี่ยนเมืองให้น่าอยู่ยิ่งขึ้นในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงทั้งด้านธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม อัตลักษณ์ ประเพณีท้องถิ่น สุขภาพการศึกษา รวมไปถึงความปลอดภัยของประชาชน (สุนทรี ทับมาโนช, 2563: ออนไลน์) ดังนั้น เพื่อให้เกิดมุมมองในทิศทางการพัฒนาเมืองนครสวรรค์ คณะผู้เขียนจึงขอกล่าวถึงประเด็น ดังนี้ พัฒนาการของเมืองนครสวรรค์ ตัวแบบหรือแนวคิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ แผนการดำเนินการด้านเมืองอัจฉริยะของเมืองนครสวรรค์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ และทิศทางการพัฒนาเมืองนครสวรรค์ตามตัวแบบเมืองอัจฉริยะสู่เมืองน่าอยู่

พัฒนาการของเมืองนครสวรรค์

นครสวรรค์เดิมเป็น "รัฐกึ่งกลาง" ที่เจริญรุ่งเรืองอย่างมากทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการทำสนธิสัญญาเบาริ่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ซึ่งก่อให้เกิดการค้าในระบบทุนนิยม หรือเสรีนิยมนั้น นครสวรรค์ก็กลายเป็นแหล่งรวมสินค้าสำคัญ โดยเฉพาะข้าวและไม้สัก ซึ่งล่องมาจากภาคเหนือ เพื่อส่งต่อไปยังกรุงเทพมหานคร ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเจริญนี้ก็คือข้าว ซึ่งส่งมาลงที่แม่น้ำน่านเป็นจำนวนมาก โดยอาศัยการขนส่งทางเรือยนต์เป็นหลัก และตามมาด้วยทางรถไฟ ในสมัยรัชกาลที่ 5 การขยายตัวทางการค้าดังกล่าวทำให้มีชาวจีน หลั่งไหลเข้า

มาขายแรงงานและประกอบการค้าต่าง ๆ ในนครสวรรค์มากขึ้น คนจีนเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของนครสวรรค์ในฐานะ “รัฐกึ่งกลาง” (สุภรณ์ โอเจริญ, 2528)

ต่อมาเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ประกอบกับการขยายเส้นทางรถไฟไปถึงเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2465 และภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็มีการสร้างสถานีรถไฟขึ้นที่ตำบลหนองปลิง (คือสถานีรถไฟนครสวรรค์ในปัจจุบัน) ทำให้ความสำคัญของแควใหญ่ และการใช้เส้นทางน้ำลดลง ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อมีการใช้เส้นทางรถยนต์และการเปิดสะพานเดชาติวงศ์ ในปี พ.ศ. 2493 ทำให้นครสวรรค์ลดความสำคัญลงกลายเป็นเมืองผ่านเพราะสินค้าต่าง ๆ จากภาคเหนือไม่ต้องมารวมกันที่นครสวรรค์อีกต่อไป แต่สามารถผ่านเลยไปยังภูมิภาคอื่นหรือเข้ากรุงเทพมหานครได้อย่างสะดวก และโดยเฉพาะยิ่งการขยายถนนและทำถนนสายเอเชียสามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็ว นครสวรรค์ก็ยังลดความสำคัญในลักษณะชุมทางการค้าลงการซื้อขายแบบเดิมและความคึกคักของพ่อค้ามาชุมนุมเพื่อเลือกสินค้าต่าง ๆ ก็หมดไป (เยาวเรศ รักดีจิตร, 2564)

นครสวรรค์ยังคงมีสภาพเป็นเมืองธุรกิจการค้า ซึ่งได้ขยายตัวเมืองเลียบริมน้ำกับลำน้ำเจ้าพระยา จากย่านตลาดเก่า ถนนริมแม่น้ำถึงถนนพหลโยธิน สถานที่ราชการ และสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ได้แยกออกมาจากย่านธุรกิจการค้าของ ตัวเมืองมาตั้งทางทิศตะวันตกเฉียงใต้การคมนาคม นอกจาก มีถนนพหลโยธินที่เชื่อมต่อกับภาคเหนือแล้ว ยังมีถนนสายนครสวรรค์ - พิษณุโลก ที่ใช้ติดต่อกับภาคเหนือได้อีกทางหนึ่ง ทำให้เมืองนครสวรรค์มีความสำคัญในฐานะประตูสู่ภาคเหนือ และเป็นศูนย์กลางในการส่งผักและผลไม้จากภาคเหนือไปสู่ภาคต่าง ๆ ของประเทศ มีผู้คนเดินทางผ่านเข้าออก หรือเข้ามาประกอบธุรกิจจำนวนมาก มีห้างสรรพสินค้า และร้านค้าสะดวกซื้อ ในรูปแบบใหม่กระจายอยู่ทั่วไปในย่านการค้าเดิม ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของชุมชน

ในปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมีทิศทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งมีการจัดตั้งสำนักงานเมืองอัจฉริยะ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2560 มีภารกิจในการจัดทำแผนแม่บท แผนปฏิบัติการและการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งจังหวัดนครสวรรค์ในปี 2564 จึงได้จัดทำแผนการพัฒนา “นครสวรรค์สมาร์ทซิตี้” โดย เทศบาลนครนครสวรรค์ เป็นศูนย์กลางราชการ การค้า

การศึกษา และการแพทย์ของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา หรือ ภาคกลางตอนเหนือ โดยมีลักษณะของพื้นที่เป็นชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำปิง ชุมชนโดยรอบ สวนสาธารณะอุทยานสวรรค์ และบริเวณชุมชนเดิมซึ่งเป็นพื้นที่ใจกลางเมืองของเทศบาลฯ มีเอกลักษณ์ในลักษณะของชุมชนการค้าแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ที่มีการพัฒนาสังหาริมทรัพย์ใหม่ เช่น อพาร์ทเมนต์คอนโดมิเนียม หรือบ้านจัดสรร บริเวณชายขอบของเทศบาลฯ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาในประเด็นเรื่องการจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการลดลงของพื้นที่สีเขียว รวมไปถึงการใช้พลังงานไฟฟ้าเพิ่มขึ้นในพื้นที่เมือง นอกจากนี้ การขยายตัวของเมืองนี้ประกอบกับการเป็นศูนย์กลางด้านการจราจรสู่ภาคเหนือของประเทศไทยส่งผลต่อเรื่องความหนาแน่นของการจราจร อุบัติเหตุ และอาชญากรรม ที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและผู้เดินทางในพื้นที่ของเทศบาลฯ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564)

การพัฒนาเมืองนครสวรรค์ได้มีพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งในเขตเมืองขนาดใหญ่ในเทศบาลนครนครสวรรค์ ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนระดับประเทศ ประจำปี 2562 ในงานประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน” รางวัลที่ได้รับ ได้แก่ “รางวัลชนะเลิศ เทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืนยอดเยี่ยม ระดับประเทศ รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน” ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเทศบาลนครนครสวรรค์โดยการนำของ นายจิตตเกษมณ์ นิโรจน์ธนรัฐ นายกเทศมนตรีนครนครสวรรค์ ได้มีการพัฒนาส่งเสริมการขับเคลื่อนสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เช่น โครงการปรับปรุงคุณภาพน้ำเทศบาลนครนครสวรรค์ ทำการบำบัดน้ำเสียจากพื้นที่ชุมชน ส่วนภาคตะกอนที่เกิดจากการบำบัดน้ำเสีย นำไปใช้เป็นปุ๋ยบำรุงพืชในสวนสาธารณะเทศบาล รวมถึงน้ำที่บำบัดได้นำไปหมุนเวียนใช้ที่สวนสาธารณะ โรงปรับปรุงคุณภาพน้ำของเทศบาลเป็นโรงบำบัดน้ำเสียชนิดใช้เครื่องจักรกลในการเติมอากาศแบบตะกอนเร่งเพื่อใช้กำจัดสิ่งสกปรกที่เป็นสารอินทรีย์ มีชื่อเรียกว่า ระบบ MSBR (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2562)

จากข้างต้นจะเห็นได้ວ່านับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมืองนครสวรรค์เป็นเมืองที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และถือเป็นเมืองที่มีความน่าอยู่เมืองหนึ่งของไทย

ตัวแบบหรือแนวคิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

เมืองอัจฉริยะ มีความหมายว่า เมืองที่มีเทคโนโลยีดิจิทัลที่ฝังอยู่ในทุกฟังก์ชันเมือง นอกจากนั้น เมืองอัจฉริยะยังมีอีกหลายความหมาย อาทิ เมืองอัจฉริยะ คือ เมืองที่ใช้ประโยชน์จาก เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการ บริหารจัดการเมือง ลดค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรของเมืองและประชากรเป้าหมาย โดยเน้นการ ออกแบบที่ดี และการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง ภายใต้แนวคิด การพัฒนาเมืองน่าอยู่ เมืองทันสมัย ให้ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขอย่างยั่งยืน นอกจากนั้น เมืองอัจฉริยะ หมายถึง เมืองที่เป็นการรวมกันระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) และ โครงสร้างการวางแผนและออกแบบเพื่อที่จะทำให้เป็นรูปร่างและเพิ่มความเร็วในกระบวนการของ ระบบราชการ และสื่อถึงนวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาการจัดการความซับซ้อนของเมือง เพื่อความ น่าอยู่และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (เอกชัย สุมาลี, 2558: 4)

จากคำจำกัดความของเมืองอัจฉริยะ รูปแบบของเมืองอัจฉริยะจึงควรเป็นเมืองที่มีระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทำให้คุณภาพในการใช้ชีวิตในเมืองๆ นั้นดีขึ้น ลดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และลดการใช้พลังงานของเมืองลงอย่างยั่งยืน จะต้องประกอบด้วย 3 ปัจจัยสำคัญคือ

1. ประสิทธิภาพ (Efficient) การใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
2. ความยั่งยืน (Sustainable) มีความยั่งยืนทั้งในแง่ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและต้นทุน
3. คุณภาพชีวิต (Quality of life) คุณภาพชีวิตของคนอยู่อาศัยต้องดี

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะมีมิติการพัฒนาได้หลายด้าน มีมิติที่สำคัญ 7 ด้านคือ 1) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) 2) การเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility) 3) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) 4) พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) 5) พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) 6) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) 7) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564)

ประเภทของเมืองอัจฉริยะ" มี 2 ประเภท (ประกาศคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ, 2562) ประกอบด้วย

เมืองเดิม หมายความว่า เมืองเดิมที่มีประชากรอยู่อาศัยที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ตามบริบทความต้องการของเมือง โดยพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐานของเมือง สาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัย พื้นที่พักผ่อน แหล่งงาน พาณิชยกรรม รวมถึงการจัดพื้นที่ของเมือง อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรม ประเพณี อัตลักษณ์ของเมือง

เมืองใหม่ หมายความว่า เมืองที่ได้รับการพัฒนาพื้นที่ขึ้นใหม่ให้เป็นเมืองทันสมัย มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ตามบริบทความต้องการของเมือง โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมือง สาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัย พื้นที่พักผ่อน แหล่งงาน พาณิชยกรรม รวมถึงการจัดพื้นที่ของเมืองอย่างเหมาะสม

ลักษณะของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ 7 ด้าน (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564)

1. สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นปรับปรุงคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และติดตามเผื่อระวัง สิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดการน้ำ การดูแลสภาพอากาศ การเผื่อระวังภัยพิบัติตลอดจนเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. การเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นเพิ่มความสะดวก ประสิทธิภาพ และความปลอดภัยในการเดินทางและขนส่ง และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นให้บริการที่อำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิต เช่น การบริการด้านสุขภาพให้ประชาชนมีสุขภาพและสภาวะที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุ การเพิ่มความปลอดภัยของประชาชนด้วยการเผื่อระวังภัยจากอาชญากรรม ไปจนถึงการส่งเสริมให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการดำรงชีวิตที่เหมาะสม

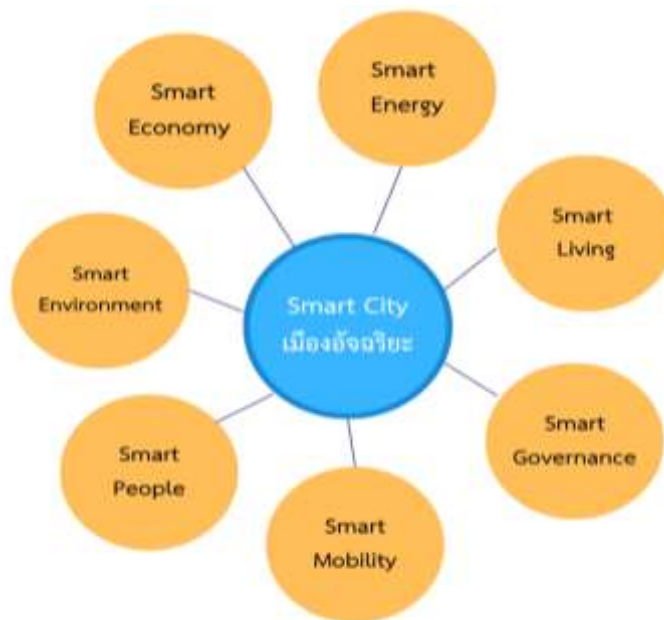
4. พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นพัฒนาพลเมืองให้มีความรู้และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและการดำรงชีวิต สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้นอกระบบ รวมถึงการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยความหลากหลายทางสังคม

5. พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของเมือง หรือใช้พลังงานทางเลือกอันเป็นพลังงานสะอาด (Renewable Energy) เช่น เชื้อเพลิงชีวมวล ไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน และไฟฟ้าจากพลังงานอื่นๆ เป็นต้น

6. เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นเพิ่มประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจ สร้างให้เกิดความเชื่อมโยงและความร่วมมือทางธุรกิจ และประยุกต์ใช้

นวัตกรรม ในการพัฒนาเพื่อปรับเปลี่ยนธุรกิจ (เช่น เมืองเกษตรอัจฉริยะ เมืองท่องเที่ยวอัจฉริยะ เป็นต้น)

7. การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นพัฒนาระบบบริการเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการภาครัฐสะดวก รวดเร็ว เพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลทำให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้

รูปภาพที่ 1 แสดงแนวคิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

ที่มา : ปรับปรุงจากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564

จากความหมายและลักษณะของเมืองอัจฉริยะทั้ง 7 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง สิ่งแวดล้อม การเดินทาง การดำรงชีวิต ความเป็นพลเมือง พลังงาน เศรษฐกิจ และการบริหารภาครัฐ ทำให้เห็นถึงเป้าหมายที่จะพัฒนาเมืองให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในการดำรงชีวิตให้มีความสะดวกสบาย มั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พร้อมกับเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเสนอแนะบริการต่างๆ จากภาครัฐเพิ่มเติม ส่งเสริมการจัดบริการให้เกิดประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งในภาพรวมที่กล่าวมาทั้งหมด อาจมองเป็นเรื่องที่ดีมีประโยชน์ แต่สิ่งที่ยังเป็นข้อกังวลต่อเมืองอัจฉริยะก็มียูบ่าง อาทิ ความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลผ่านการให้บริการสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วเพียงพอ อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถ

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครุบา กับการแก้ปัญหาวิกฤตโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

จับต้องได้ วิธีแก้ปัญหาย่างทันสมัยที่กรณียพหุเชิงโหว่ของระบบ รวมถึงความปลอดภัยของข้อมูลทีภาคีรัฐนำไปใช้ในการบริหารจัดการ รวมถึงข้อจำกัดในการวิเคราะห์ข้อมูลกรณีหากข้อมูลที่น่าสนใจวิเคราะห์ไม่เพียงพอหรือครอบคลุมกับสิ่งที่ต้องการ

องค์ประกอบของแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนนโยบายและการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะระดับพื้นที่ โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ขององค์ประกอบของแผนการพัฒนา ประกอบไปด้วย 5 เสาหลัก ดังนี้

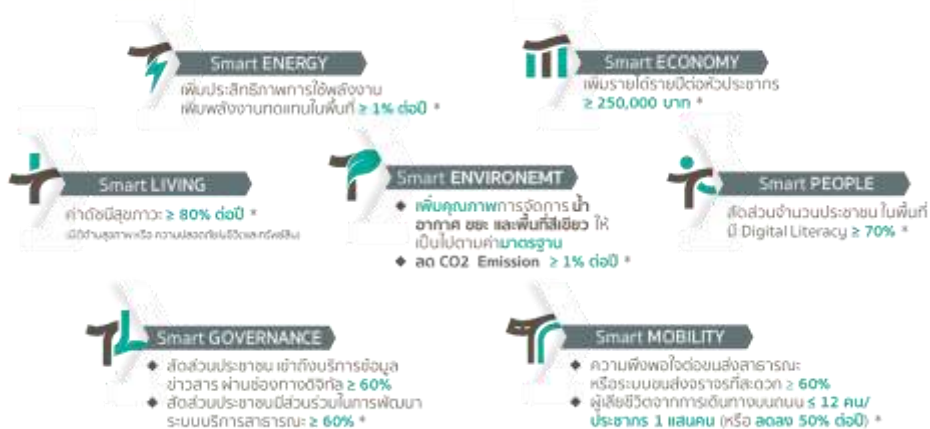

รูปภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบของแผนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564

เป้าหมายการประเมินแผนการเป็นเมืองอัจฉริยะ สามารถดูได้จากภาพที่ 3 ด้านล่าง

เป้าหมายการประเมินแผนการเป็นเมืองอัจฉริยะ: 7 ด้าน

ภาพที่ 3 เป้าหมายการประเมินแผนการเป็นเมืองอัจฉริยะ

ที่มา : <https://www.depa.or.th/th/smart-city-plan/existing-smart-city>

แนวคิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

การพัฒนาระบบกายภาพของเมืองทั้งในปัจจุบัน และอนาคต ประกอบกับปัจจัยทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถสรุปแนวคิดในการพัฒนาเมืองใหม่ จากแนวคิด EQO City ซึ่งเป็นแนวคิดที่ผสมผสานความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้แก่เมืองเพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่เมืองที่มีความยืดหยุ่นสูง และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การผสมผสานพื้นที่ทางธรรมชาติในพื้นที่เมืองการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะที่ดีสำหรับคนในเมือง สร้างพื้นที่เมืองที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ส่งเสริม การพัฒนาศักยภาพของคน (พนิต ภูจันดาและยศพล บุญสม, 2559)

เงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

ศุภกร สิทธิไชย (2560) ได้อธิบายถึง การพัฒนาเมืองให้มีศักยภาพสูงขึ้น จึงเป็นทั้งปัจจัยที่สนับสนุน และบ่มเพาะการสร้างนวัตกรรม (Innovation Incubator) และระบบนิเวศ (Ecosystem) ซึ่งทั้งสองสิ่งมีความสำคัญต่อการผลักดันให้เกิดนวัตกรรม ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเมือง หนึ่งในแนวทางที่เป็นที่ยอมรับ คือ แนวทาง “เมืองอัจฉริยะ” หรือ “Smart City” ซึ่งก็คือ เมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการบริหารจัดการเมืองเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัย เทคโนโลยีที่จำเป็นในการสร้างเมืองอัจฉริยะนั้นมีหลายประเภท แต่ที่สำคัญที่สุด คือการบริหารจัดการ

ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์แปลข้อมูลดิบให้เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ทำให้การตัดสินใจนั้นตรงจุด หรือแม่นยำที่สุด

ประเด็นที่สำคัญคือ “Smart City” ไม่ใช่ ผลลัพธ์ (Output) แต่เป็นกระบวนการ (Process) ที่ทำให้เมืองมีศักยภาพดังที่กล่าวมาข้างต้น ผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างไม่หยุดหย่อน เริ่มที่การตั้งกรอบกระบวนการการพัฒนาให้เมืองดำเนินการเป็นขั้น ๆ โดยกระบวนการพัฒนาที่จะทำให้เมืองก้าวเข้าสู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืนที่สุด จะต้องมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบอย่างน้อย ดังนี้

1) การกำหนดขอบเขตและวิสัยทัศน์ของเมืองตามความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และปัจจัยเฉพาะอื่น ๆ ของพื้นที่

2) แนวทางการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของเมืองอัจฉริยะที่ครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล และอาจครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานคมนาคม โครงสร้างพื้นฐานพลังงาน สาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐานอื่นใด ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ รูปแบบและประเภทของเมืองอัจฉริยะที่ขอรับการพิจารณา

3) แนวทางการพัฒนาระบบจัดเก็บและบริหารข้อมูลของเมือง (City Data Platform) โดยมีการเชื่อมโยงหรือการให้ใช้งานข้อมูลในการบริหารจัดการ การให้บริการในพื้นที่เมืองอัจฉริยะ แนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบต่างๆ ของเมืองอัจฉริยะและการดูแลความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล

4) กำหนดรายละเอียดการพัฒนาพื้นที่เมืองอัจฉริยะและบริการระบบเมืองอัจฉริยะ กิจกรรมหรือโครงการที่สอดคล้องกับประเภทและลักษณะของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่ขอรับการพิจารณา

5) แนวทางการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ทั้งในรูปแบบภาครัฐหรือภาครัฐร่วมเอกชนหรือภาคชนหรืออื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะกำหนด ทั้งนี้ เนื่องจากเมืองแต่ละเมืองมีความต้องการที่แตกต่างกัน เมืองที่ต้องการพัฒนาเป็น Smart City สามารถเริ่มที่ด้านที่มีความพร้อมและความจำเป็นก่อน

โดยในภาพรวมแล้ว นโยบาย Smart City ของประเทศไทย มีความมุ่งมั่นที่จะนำพาประเทศไปสู่การเป็นประเทศรายได้สูง ที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ลดความเหลื่อมล้ำในทุกด้าน และยกระดับสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว รัฐบาลได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการดำเนินการด้านเมืองอัจฉริยะของเมืองนครสวรรค์

เมืองนครสวรรค์ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์มุ่งมั่นที่จะนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาเมืองภายใต้ชื่อ NAKHONSAWAN Smart City โดยมีวิสัยทัศน์ “นครน่าอยู่ เคียงคู่เจ้าพระยา พัฒนานวัตกรรม สร้างสังคมสุขภาวะ” โดยมุ่งไปที่การสร้างเมืองสุขภาวะสำหรับผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เทศบาลนครนครสวรรค์ ผ่านการนำนวัตกรรม มาปรับใช้ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม การใช้พลังงานสะอาด การปรับปรุงบริการสาธารณะ การพัฒนาทางด้าน สาธารณสุข และการศึกษา เพื่อให้ประชาชนในเมืองมีสถานะการเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564)

สำหรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในพื้นที่เทศบาลนครนครสวรรค์ในเบื้องต้นจะมีการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานได้แก่ การปรับปรุงถนน ผิวถนน การสร้างคันกั้นน้ำริมแม่น้ำเจ้าพระยา การปรับปรุงภูมิทัศน์และการ ขยายพื้นที่สีเขียว การปรับปรุงระบบน้ำประปาและระบบบำบัดน้ำเสีย และการปรับปรุงระบบระบายน้ำภายใน พื้นที่เทศบาล สำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัล เทศบาลนครนครสวรรค์ มีแผนที่จะดำเนินการพัฒนาระบบ CCTV MARK POINT 320 IP Cam, ระบบเสาไฟฟ้าอัจฉริยะ (Lucky Pole), Wired network, Wireless network, wi-fi@smart city ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์, และ Server Farm เพื่อการพัฒนาระบบ จัดเก็บและบริหารข้อมูลของเมือง (City Data Platform) (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564)

ในส่วนของแผนการดำเนินงานด้านเมืองอัจฉริยะ 7 ด้านของเทศบาลนครนครสวรรค์นั้น เทศบาลได้ กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการ 4 ด้าน จำนวน 10 โครงการ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) จำนวน 3 โครงการ การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) จำนวน 3 โครงการ การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) จำนวน 3 โครงการ และพลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) จำนวน 1 โครงการ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) เทศบาลฯ มีโครงการสำคัญ ได้แก่
 - 1.1) โครงการจัดเก็บขยะอัจฉริยะเทศบาลนครนครสวรรค์
 - 1.2) โครงการระบบบำบัดน้ำเสียอัจฉริยะโดยระบบชีวมวลตะกอนเร่ง
 - 1.3) โครงการจัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ
- 2) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) เทศบาลฯ มีประเด็นและโครงการสำคัญ ดังต่อไปนี้

2.1) โครงการเฝ้าระวังและเตือนภัยสภาพอากาศ

2.2) โครงการเชื่อมระบบเครือข่ายกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) และระบบเครือข่าย
สาธารณะความเร็วสูงในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์

2.3) แอปพลิเคชัน NSM Smart Health (Nakhon Sawan Municipality Smart Health) สำหรับใช้ในการเชื่อมโยงข้อมูลผู้สูงอายุและกลุ่มประชากรเปราะบางในพื้นที่เทศบาลกับ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และรถฉุกเฉินของเทศบาลฯ ผ่านระบบ Mobile Application
เพื่อที่จะให้ความช่วยเหลือและเข้าถึงผู้สูงอายุ และกลุ่มเปราะบางได้ร้อยละ 100

3) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลฯ มีประเด็นและสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

3.1) โครงการจัดทำ NSM Smart Application เพื่อการบริการประชาชน

3.2) โครงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และจัดเก็บค่าน้ำประปา และระบบบำบัด
น้ำเสีย

3.3) โครงการจัดทำระบบบริหารโรงเรียนอัจฉริยะ (NSM Smart education)

4) พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) เทศบาลฯ มีประเด็นและโครงการสำคัญ ได้แก่
โครงการพลังงาน ผลิตในพื้นที่และบริการสาธารณะ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาพื้นที่ผลิตไฟฟ้าพลังงาน
แสงอาทิตย์ในพื้นที่เกาะกู่ฉนวน เพื่อช่วยให้เกิดการประหยัดพลังงานโดยการลดค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้าใน
พื้นที่สาธารณะของเทศบาลลงร้อยละ 30 รวมทั้งยังเป็นการช่วยการลดการปล่อยค่า Green House
Gas ลงร้อยละ 10 ต่อปี

ในการดำเนินการขับเคลื่อนแผน NAKHONSAWAN SMART CITY นั้น เทศบาลนคร
นครสวรรค์ จะจัดทำแผนงบประมาณสำหรับการจัดทำโครงการของเทศบาล ซึ่งเป็นเงินทั้งในและนอก
งบประมาณของเทศบาลฯ อีกทั้งยังมีการลงนามความร่วมมือกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในลักษณะของ
การร่วมทุนสำหรับการพัฒนาระบบไฟฟ้า พลังงานแสงอาทิตย์ รวมทั้งการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามา
ลงทุนในส่วนของการจัดทำ Smart Pole และการเชื่อมต่อระบบ CCTV รวมถึงการจัดทำระบบการ
จัดเก็บขยะอัตโนมัติ โดยเทศบาลนครนครสวรรค์ ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนผ่าน
กลไกกลไกบัตรเมืองนครสวรรค์ที่มีการประชุมระดมความคิดเห็นของประชาชนทุก 1 เดือน พร้อมทั้งมี
การจัดตั้งคณะกรรมการ “NAKHONSAWAN SMART CITY” ที่มีผู้แทนชุมชนเข้าร่วมเป็น
คณะกรรมการ และการดำเนินโครงการฯ ได้มีการนำเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมเมืองอัจฉริยะ

จังหวัดนครสวรรค์ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์เป็นประธาน โดยมีผู้แทนองค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เป็นคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการระดับจังหวัดนี้มีสถิติจังหวัดนครสวรรค์ ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยเทศบาลฯ จะดำเนินการติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานและสะท้อนผลการดำเนินงานผ่านการประชุมกฎบัตรเมืองนครสวรรค์ การประชุมคณะกรรมการเมืองอัจฉริยะเทศบาลนครนครสวรรค์ ที่จะมีการประชุมความคืบหน้าทุก 1 เดือน และจะมีการรายงานผลให้คณะกรรมการเมืองอัจฉริยะจังหวัดนครสวรรค์ รับทราบทุก 3 เดือน

จะเห็นว่าเมืองนครสวรรค์ได้ขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากตัวเมืองที่สำคัญอย่างเทศบาลนครนครสวรรค์ ได้ดำเนินการตามแนวคิดเมืองอัจฉริยะ จำนวน 4 ด้าน จากจำนวนทั้งหมด 7 ด้าน และได้ตราสัญลักษณ์เมืองอัจฉริยะประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2564 บ่งบอกได้ว่านครสวรรค์ได้เริ่มการพัฒนาเป็นเมืองอัจฉริยะและมีแผนการขยายเพิ่มไปด้านอื่นๆ ต่อไป

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของนครสวรรค์

- 1) จังหวัดนครสวรรค์ร่วมกับสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GISDA) พัฒนาแอปพลิเคชัน เป็นฐานข้อมูลกลางจังหวัด (ธนิกา เนาวรัตน์, 2561)
- 2) โครงการเน็ตประชารัฐ นครสวรรค์ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง ถือเป็นการพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ลดความเหลื่อมล้ำกับประชาชนในพื้นที่ห่างไกลในการเข้าถึงข้อมูลและบริการต่างๆ ของภาครัฐได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น (ศันัญชล สุ่มสมบูรณ์, 2561: ออนไลน์)
- 3) พัฒนาชุมชนนครสวรรค์ร่วมขับเคลื่อนโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสู่ยุค 4.0 (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564: ออนไลน์)
- 4) สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 8 นครสวรรค์ ได้นำนโยบายได้จัดโครงการ Thailand 4.0 กับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแรงงานจังหวัดนครสวรรค์ (สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 8 นครสวรรค์, 2560: ออนไลน์)

5) จังหวัดนครสวรรค์ร่วมมือกับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ได้ดำเนินการพัฒนานวัตกรรมพลังงานสะอาดเพื่อก้าวสู่ต้นแบบเมืองอัจฉริยะ Smart Energy – Smart City (spring news, 2565: ออนไลน์)

6) เทศบาลนครนครสวรรค์ ร่วมกับ บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) จัดทำโครงการก่อสร้างท่อร้อยสายสื่อสารใต้ดินและบ่อกัก โครงสร้างพื้นฐานให้เป็นเมืองอัจฉริยะ

ทิศทางการพัฒนาเมืองนครสวรรค์ ตามตัวแบบเมืองอัจฉริยะสู่เมืองน่าอยู่

องค์การอนามัยโลกได้นำแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยใช้ชื่อ "Healthy Cities" แปลว่า "เมืองน่าอยู่" หรือ "เมืองสุขภาพ หรือเมืองสุขภาวะ" หมายถึง เมืองที่มีสุขภาวะทั้งทางกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ แต่ใช้คำว่า "เมืองน่าอยู่" เป็นความหมายหลักทดแทน

เทารอส (Tsouros (ed), 1995) ได้ให้ความหมายของเมืองน่าอยู่ (Health cities) ว่าเป็นได้ทั้งกระบวนการ และผลลัพธ์ เมืองน่าอยู่จึงไม่ใช่เป็นเมืองที่ประสบผลสำเร็จด้านสุขภาพอนามัยให้ดีขึ้น แต่โดยมีโครงสร้าง และกระบวนการทำงานที่จะปรับปรุงด้านสุขภาพอนามัย

ความเป็นเมืองน่าอยู่ มีตัวชี้วัดการพัฒนาจากหลายสำนักทั่วโลก สามารถหยิบยกมาเป็นตัวอย่าง ได้แก่ ความปลอดภัย สาธารณสุข สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน

โดยจังหวัดนครสวรรค์ มีการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครสวรรค์ (พ.ศ. 2566 - 2570) โดยมีการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาภาคเหนือ พร้อมวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และศักยภาพของจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้ข้อมูลจากตัวชี้วัดการพัฒนาระดับจังหวัด และข้อมูลจากดัชนีความก้าวหน้าของประชาชน ที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดทำขึ้น รวมทั้งได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของจังหวัดนครสวรรค์ (SWOT) โดยได้กำหนดประเด็นการพัฒนาจังหวัด ซึ่งเป็นไปตามองค์ประกอบของแผนพัฒนาจังหวัด ที่คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) กำหนด และสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ตลอดจนสถานการณ์ปัจจุบัน (สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2565) ซึ่งทำให้เห็นทิศทางการพัฒนาเมืองนครสวรรค์ตามตัวแบบเมืองอัจฉริยะสู่เมืองน่าอยู่ ดังนี้

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 มุ่งเน้นสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยแนวทางการพัฒนาแบบเมืองสวรรค์ (HEAVEN Model) มีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันของทุกภาค

ส่วนทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อขับเคลื่อนจังหวัดนครสวรรค์ให้เจริญก้าวหน้า และเป็นเมืองต้นแบบในทุกมิติ ภายใต้กรอบการพัฒนา "HEAVEN Model" ประกอบด้วย H : Health and Medical Hub ศูนย์กลางด้านการดูแลสุขภาพ E : Education and Training for the future จัดการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต A : Agriculture and Organic Paradise ยกกระดับเกษตรสู่เกษตรอินทรีย์และเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ V : Vehicles and Logistics Center วางระบบเชื่อมโยงชุมทางขนส่งทางราง และศูนย์กลางการกระจายสินค้า E : Experience Tourism ประสบการณ์ท่องเที่ยวเมืองแห่งความสุข N : New Digital Commerce พัฒนาเมืองแห่งดิจิทัลเพื่อการพาณิชย์

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์และสร้างสังคมพอเพียง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติให้มีความพร้อมทั้ง กาย ใจ สติปัญญา มีสุขภาวะที่ดี มีคุณภาพชีวิตและครอบครัวที่ดี โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง และมีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 มุ่งเน้นบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์ จัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม อนุรักษ์พลังงาน และพัฒนาการใช้พลังงานทดแทน และพัฒนาระบบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ

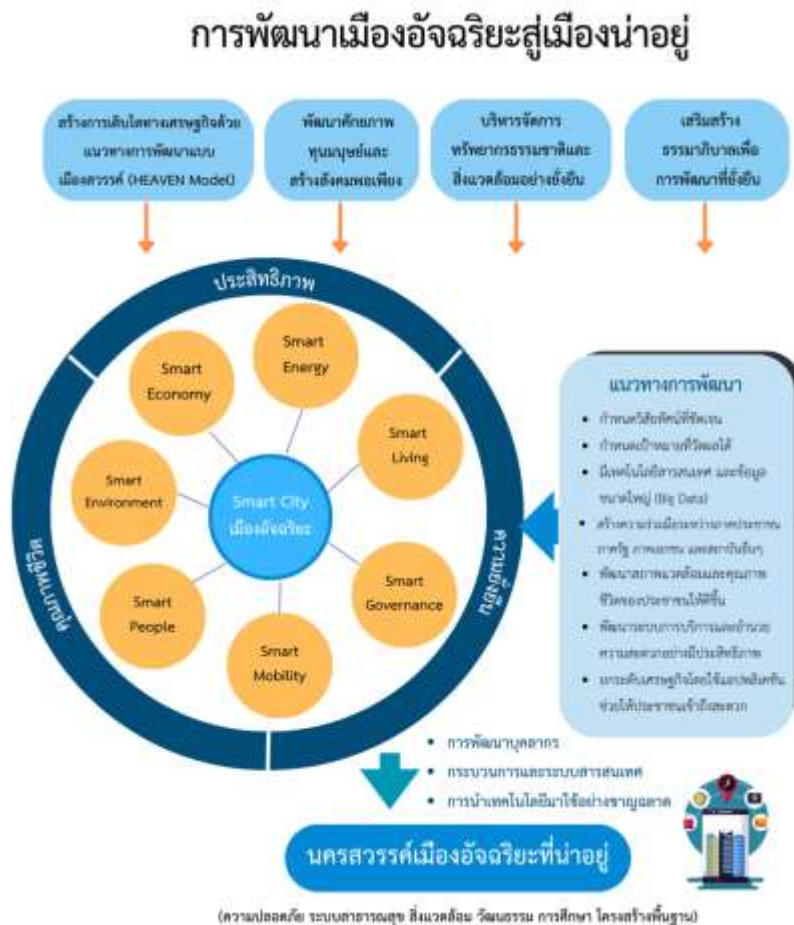
ประเด็นการพัฒนาที่ 4 เสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้บริการประชาชนอย่างโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการส่งเสริมคุณธรรมการทำความดีในภาคประชาชนและประชาสังคม

แนวทางที่ทำให้นครสวรรค์เป็นเมืองอัจฉริยะเกิดความยั่งยืนและน่าอยู่ ได้แก่

- 1) กำหนดวิสัยทัศน์ที่มีความชัดเจน
- 2) กำหนดเป้าหมายต้องวัดผลได้
- 3) มีเทคโนโลยีสารสนเทศ และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และเชื่อมต่อเข้าด้วยกันเพื่อบรรลุความยั่งยืนอย่างชาญฉลาด
- 4) สร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันอื่นๆ และมีการสร้างความเป็นหุ้นส่วน

- 5) พัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น
- 6) การพัฒนาระบบการบริการและอำนวยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) ยกระดับเศรษฐกิจโดยใช้แอปพลิเคชันช่วยให้ประชาชนเข้าถึงง่ายสะดวก

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

ภาพที่ 4 แสดงแนวทางการพัฒนานครสวรรค์เมืองอัจฉริยะสู่เมืองน่าอยู่

สรุป และข้อเสนอแนะ

นครสวรรค์ได้ดำเนินการพัฒนาเมืองอัจฉริยะให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยมีด้านที่ดำเนินการไปทั้งหมด 4 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) และพลังงานอัจฉริยะ (Smart

Energy) นครสวรรค์ได้วางแผนในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ไว้ทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยแนวทางการพัฒนาแบบเมืองสวรรค์ (HEAVEN Model) 2) พัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์และสร้างสังคมพอเพียง 3) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และ 4) เสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งทั้ง 4 ประเด็นนั้นให้ความสำคัญทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล หากนครสวรรค์นำแนวทางการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่มุ่งเน้นทั้ง 7 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง สิ่งแวดล้อม การเดินทาง การดำรงชีวิต ความเป็นพลเมือง พลังงาน เศรษฐกิจ และการบริหารภาครัฐ เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนไปสู่เมืองน่าอยู่ ที่ประชาชนมีระบบรักษาความปลอดภัย ระบบจัดการสาธารณสุข การรักษาสีเขียวและวัฒนธรรม ระบบการศึกษา และมีโครงสร้างพื้นฐานที่ครอบคลุมตอบสนองต่อความต้องการของประชากรในพื้นที่

นอกจากนั้นควรเพิ่มปัจจัยในการส่งเสริมให้เป็นเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืนด้วย ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน 2) การกำหนดเป้าหมายต้องวัดผลได้ และเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ที่ต้องการ 3) เทคโนโลยีสารสนเทศ และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มีบทบาทสำคัญในการประสานทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เชื่อมต่อเข้าด้วยกันเพื่อบรรลุความยั่งยืนอย่างชาญฉลาด 4) การดำเนินงานเกิดจากความร่วมมือของภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันอื่นๆ และมีการสร้างความเป็นหุ้นส่วน 5) การพัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงการใช้ พัฒนา เชื่อมโยงรูปแบบและโครงสร้างของเมืองอย่างเต็มประสิทธิภาพและบูรณาการ 6) การพัฒนาการบริการและอำนวยความสะดวกที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และ 7) การจัดการกับความท้าทายทางสังคมและเศรษฐกิจของเมืองโดยมุ่งเน้นไปที่นวัตกรรมและการสร้างงานที่ใช้ทักษะสูงรวมถึงการบ่มเพาะธุรกิจรุ่นใหม่ ก็จะส่งผลให้นครสวรรค์เป็นเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ได้ในอนาคตอย่างแน่นอน

References

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2564). *พจน.นครสวรรค์ ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสู่ยุค 4.0: ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก*
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2562). *เทศบาลนครนครสวรรค์รับรางวัล เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ระดับประเทศ ประจำปี 2562: ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก <https://aec-tv-online1.com/?p=62007>*

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤตโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

ธนิภา เนาวรัตน์. (2561). จังหวัดนครสวรรค์ร่วมกับสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิศาสตร์
สารสนเทศ (GISDA) พัฒนาแอปพลิเคชัน เป็นฐานข้อมูลกลางจังหวัด: ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ
18 มีนาคม 2566 จาก

นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2563). เมืองอัจฉริยะ : ความหมายและข้อควรพิจารณาสำหรับการพัฒนา
เมือง. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประกาศคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ. (2562). หลักเกณฑ์การประเมิน และ
คุณสมบัติ วิธีการ และกระบวนการในการพิจารณาการเป็นเมืองอัจฉริยะ. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล.

พนิต ภูจันดา และ ยศพล บุญสม. (2559). แนวคิดการพัฒนาเมืองต้นแบบ. เจ-ดี : วารสารวิชาการ
การออกแบบสภาพแวดล้อม.

เยาวเรศ ภักดีจิตร. (2564). นครสวรรค์ศึกษา: ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก
<https://anyflip.com/bjknj/msph>.

ศันัญชล สุ่มสมบูรณ์. (2561). โทรศัพท์จังหวัดนครสวรรค์ แจ้งความก้าวหน้าโครงการเน็ตประชารัฐ
ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์: ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก
<https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TNOHT6110030010151>

ศุภกร สิทธิไชย. (2560) “การสร้างองค์กรนวัตกรรมภาครัฐ และการพัฒนาเมืองอัจฉริยะประเทศ
ไทย” : ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/innovation-goverment>

สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 8 นครสวรรค์. (2560). สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 8 นครสวรรค์ จัด
สัมมนา Thailand 4.0 กับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแรงงานจังหวัดนครสวรรค์ : ออนไลน์.
สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก https://www.dsd.go.th/nakhonsawan/Region/ShowACT/31108?region_id=98

สปริงนิวส์ . (2565). จังหวัดนครสวรรค์ร่วมมือกับ ปตท. ในการพัฒนานวัตกรรมพลังงานสะอาดเพื่อ
ก้าวสู่ต้นแบบเมืองอัจฉริยะ Smart Energy – Smart City: ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม
2566 จาก <https://www.springnews.co.th/blogs/keep-the-world>

สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2566-2567. นครสวรรค์:
สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์.

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤตโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2560). การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ: ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม

2566 จาก <https://www.depa.or.th/th/smart-city-plan/smart-city-office>

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2560). การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ: ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม

2566 จาก <https://www.depa.or.th/th/smart-city-plan/smart-city-office>

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2564). แผนการพัฒนา “นครสวรรค์มาร์ทซิตี” : ออนไลน์. สืบค้น

เมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก [https://manage.depa.or.th/storage/app/media/](https://manage.depa.or.th/storage/app/media/SmartCity/Tab_SmartCity/4_NAKHONSAWAN%20SMART%20CITY.pdf)

SmartCity/Tab_SmartCity/4_NAKHONSAWAN%20SMART%20CITY.pdf

สุนทรี ทับมาโนช. (2563). จังหวัดนครสวรรค์ ขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ สร้างเมืองเดิมให้น่า

อยู่ สอดคล้อง ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี: ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก

<https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG200219132906012>

สุภรณ์ โอเจริญ. (2528). นครสวรรค์ “รัฐกึ่งกลาง”. รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์. นครสวรรค์: วิทยาลัยนครสวรรค์.

อารยะ ปรีชาเมตตา. (2561). เมืองอัจฉริยะกับความสามารถในการครอบครองที่อยู่อาศัย: ออนไลน์.

สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/642391>.

เอกชัย สุมาลี. (2558). Smart City มิติใหม่ของการจัดการท้องถิ่นยุคไอที. กรุงเทพมหานคร: ธรรมดา

เพ ร ส จั ง กั ด . [https://nakhonsawan.cdd.go.th/2021/09/14/1174https://](https://nakhonsawan.cdd.go.th/2021/09/14/1174https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TNSOC6103090010045)

thainews.prd.go.th/th/news/detail/TNSOC6103090010045